

OTOMAR KREJČA ČTE ČECHOVA
KAREL KRAUS

Otomar Krejča patří k režijním osobnostem, jimž dosažené jevištní úspěchy umožnily volit si a přijímat jen takové úkoly, s nimiž se mohly umělecky identifikovat. Z dramatiků, které pokládal za své a obvykle jim během přípravy i zkoušek - jen s nepatrnou nadsázkou - doslova propadal, patří první a nejnámennější místo Čechovovi, a to nejen počtem inscenací. Od neuskutečněného vinohradského projektu z padesátého roku, kdy mu Jiří Frejka nabídl režii Racka, a zvláště pak od jeho takřka přelomové realizace v Národním divadle roku šedesátého, vrací se Krejča k Čechovovi opakovaně a napořád.

Čechov je Krejčovi nejen příkladem, ne-li paradigmatickým zobrazením lidského světa vůbec, ale zároveň, a v souvislosti s tím, také nejspolehlivějším průvodcem hercovy cesty k pravdivé a jevištně přesvědčivé realizaci postavy. Souběžně s vlastním osobním a divadelním zráním a stále obsáhlejší a pronikavější znalostí autora jako by se Krejča nemohl svého Čechova nasytit, a proto se rád chápal každé příležitosti k novému setkání.

Právě na Čechovovi je tedy možné ukázat, jaké postavení, jaký význam má v Krejčově divadle autor. (Ostatně až do druhé poloviny dvacátého století byla většinou divadel - jako věc samozřejmá - přiznávána klíčová úloha dramatikovi.) Otomar Krejča si však důvěru v dobrého autora uchoval, a to v radikální podobě, až do konce své divadelní dráhy. Dramatik (básník, jak nejčastěji říkával) byl pro něho základem, nezbytným předpokladem scénického umění v jeho nejrozvítenější podobě. Projevoval tím zároveň věrnost hodnotám, které mají v našem kulturním okruhu větší než jen časově podmíněnou platnost. Dnes by v tom patrně mnozí shledali jen nepřizpůsobivost a neporozumění současnému světu.

V čase, který prožíváme, není náš přístup k Čechovově dílu ztížen pronikavou odlišností kulturně-společenského kontextu. Podnes jeho postavám účastně rozumíme v tom, co na ně doléhalo nejvíc: únava ze životní monotonie, zklamání z útěku do nadějí, jimž sami nevěří, vyhaslost citová i profesionální, vyčerpávající snaha o rodinnou soudržnost, deziluze z marných vzepětí... Čechov ovšem zastihoval všechnu tu malátnost a rezignaci ve chvíli, kdy se provinčně povadlá atmosféra zvichřila, latentní choroby propukly, nedohojené rány se znovu rozevřely, utajované touhy vybuchly. V napohled melancholické poloze obnažoval konflikt a urputné zápolení, při němž jde doslova o život. Tak alespoň přečetl Tři sestry Otomar Krejča a světu divadla (i ve významu: světovému divadlu) objevil Čechova - pokud vím poprvé - v plné síle pojmu dramatik.

Ani dosud závažně nenarušené porozumění Čechovovým hrám nepřekračuje samozřejmě mez, kterou je pokaždé a za všech okolností